

[Citát: J. L. Hromádka, *Křesťanství v myšlení a životě*]

66/004

„Problém reformační theologie je po mém názoru dosud nejtěžší a nesložitější otázkou v oblasti křesťanského myšlení. Neboť ku podstatě theologie patří kladný vztah k tzv. přirozenému a rozumovému poznání Boha. Může však reformace uznávat přirozené poznání Boha, když celou svou povahou se vzpírá názoru, že lze Boha poznat na cestě theoretické úvahy a rozumového zkoumání věcí? Když smysl reformační víry záleží ve vědomí, že Boha lze poznat jen v napjatém svědomí, které pokořeno Božím slovem a probuzeno Boží láskou pořád bojuje o pravý vztah k bližnímu a ke světu? Může mít reformace svou filosofii? Není jen autoritativním biblicismem?

Obtíž těchto otázek tkví také v tom, že reformace neznala filosofie, která by byla adekvátní jejímu vnitřnímu obsahu. ... Reformace, zdá se, nevěří rozumovým pojmům a neuznává vnitřní, imanentní nutnosti, rozumové zdůvodnitelnosti víry a náboženského myšlení. ... Je patrné, jak snadno vznikl názor, že reformace je zhumanisováním, zpragmatisováním, odtheologisováním a oddogmatisováním víry.

Ale je to jen dojem. Reformace se nikdy nevzdala kladného vztahu k myšlenkovému zpracování víry, ovšem s výhradou, že tím nebude zastřen poslední důvod víry a spasení v Boží milosti. Ale protože neměla adekvátní filosofie, nabídla se brzy scholastická filosofie za její pomocnici.

Calvinův systém theologický, jeho Institutio christianae religionis... Je to vůbec nejbibličtější dílo theologické, které kdy bylo v dějinách křesťanských napsáno... Leč Calvin nepodepírá své soustavy podrobným noetickým a filosofickým rozbořem okrajových principů theologických a netvoří reformační filosofie, která by byla protivahou filosofie scholastické.

V dějinách filosofie není reformace zaznamenána jako zvlášť plodná kapitola. V myšlení reformačním byly sice předpoklady pro novou koncepci filosofickou, podstatně odlišnou od filosofie antické i středověké; reformační víra dává náměty a směr k nové metafysice vskutku křesťanské. Biblická koncepce Boha, člověka a světa čekala od počátku dějin křesťanských na své filosofické zpracování, ale nedošlo k tomu. Křesťanství zvítězilo v dogmatě a ve víře v církvech nad antickou spekulací a metafysikou, ale ve vlastním myšlení filosofickém a theologickém používalo stále filosofických a metafysických principů antických... Reformace znamená očistu evangelia, ale filosoficky nezdolala starých motivů myšlenkových. Proto se duch staré metafysiky vrací i do protestantské theologie. ...

Problém reformační filosofie je dnes základní otázkou protestantské theologie. Po mém názoru není tento problém dosud vyřešen a podrobně propracován. Mnoho bylo vykonáno a mnoho kamenů ke stavbě připraveno, ale velká práce je ještě před námi.

(JLH, *Křesťanství v myšl. a životě*, 1931, str. 403–407)